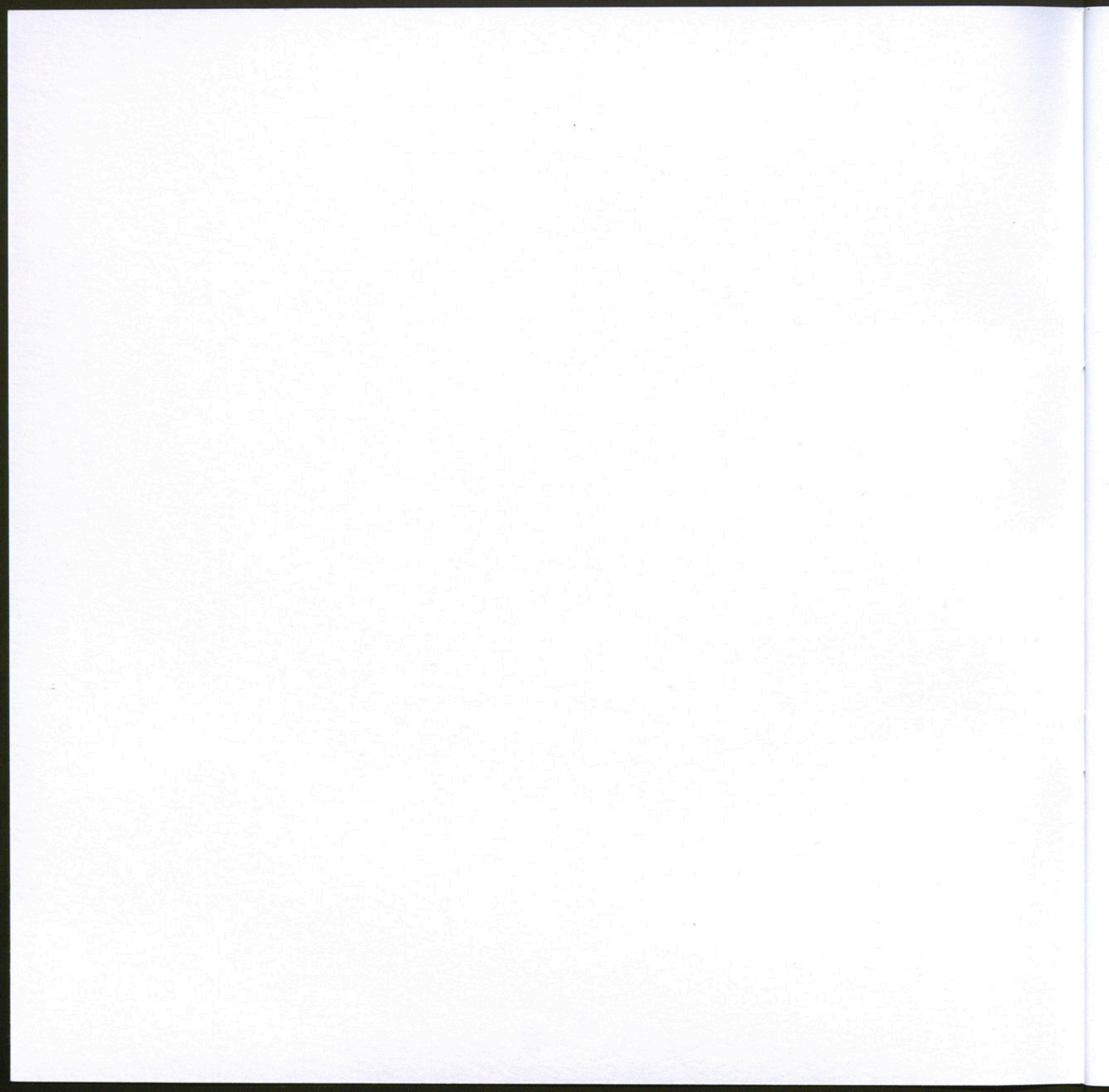

L'ermita dels Sants Metges de Sarral

Recorregut històric, hagiografia i auca de l'ermita

Antoni M. Marsal

L'ermita dels Sants Metges de Sarral

Recorregut històric, hagiografia i auca de l'ermita

Opuscle editat amb motiu del cinquantenari de la inauguració de la nova ermita (1970-2020)

Textos i rodolins de l'auca: Antoni M. Marsal i Bonet

Edició i maquetació: Artyplan

Fotografies i il·lustracions: Arxiu de l'ajuntament de Sarral i cedides per particulars

Portada: Fotografia de Josep Bou Farreras (2011). Arxiu de l'ajuntament de Sarral / **Contraportada:** Cartell commemoratiu del cinquantenari de la nova ermita. Disseny de Josep Amill Fontanals (2019) / **Pàgina 2:** Fotografia centenària de l'ermita vella. Arxiu de Daniel Ribas Ballesté / **Pàgina 24:** Vitrall dels Sants Metges de l'ermita vella. Fotografia de Francesc Blasi Vallespinosa del primer quart del segle XX. Centre Excursionista de Catalunya. Arxiu de Pep Anton Bonet Llenas / **Pàgina 30:** Dibuix de Josep Amill Fontanals (2022). / **Pàgines 31, 32, 33, 34:** Estampacions de Josep Grau-Garriga per al programa de festes de 1970. Arxiu del Museu d'Art Modern de Tarragona. / **Pàgina 35:** Fotografia de M. Victòria Cañis Elices (Festa Major de Sant Cosme i Sant Damià, 26 de setembre de 2022). Arxiu de l'ajuntament de Sarral.

Edita: Ajuntament de Sarral. Segona edició, revisada i actualitzada el novembre de 2022

ISBN: 978-84-09-46158-5

Dipòsit Legal: DL T 1268-2022

Ajuntament de Sarral

P. Ermita St. Cosme i St. Damià

Diputació Tarragona

Patronat de Turisme

**RECORREGUT
HISTÒRIC**

■ ELS INICIS ■

L'inici de la devoció sarralenca als Sants Metges Cosme i Damià cal situar-lo en el context de les pestes i epidèmies que assolaren Europa durant els segles XIV i XV, lapse de temps que, genèricament, coneixem com la gran crisi de la baixa edat mitjana (només cal tenir present una dada: hom calcula que la pesta negra va anihilar un terç de la població europea). Precisament és en aquesta època quan sorgeixen amb força, d'una banda, les devocions cap a sants guaridors d'epidèmies (com Sant Roc, Sant Sebastià o els propis Sants Metges) –que se sumen a la llista dels anomenats *Catorze Sants Auxiliadors*, d'origen germànic, i, uns cent anys després, a la Verge Maria– i, de l'altra, rituals que tenen com a protagonista el poder igualador de la mort (potser el cas més emblemàtic a Catalunya és la *Dansa de la mort* de Verges). Abans d'aquest fosc període, les úniques quatre esglésies catalanes dedicades als Sants Metges es trobaven al Pirineu, dada que corroboraria el fet que l'eclosió de la devoció sarralenca, a l'anomenada Catalunya Nova, es produís més tardanament, ja cap a la centúria quinzena, després que la Vila de Sarral hagués perdut també un centenar de focs (uns quatre-cents cinquanta habitants) a causa d'aquestes marfugues d'abast europeu.

És significatiu afegir aquí, a manera de simple extrapolació, que, durant l'estat d'alarma provocat per la pandèmia de la CoViD19 –la qual, segons dades recollides per l'OMS durant el trienni 2019-22, ha causat més de 6 milions de morts al món– es dugueren a terme a Sarral diverses iniciatives populars i parroquials per demanar la intercessió dels Sants, per exemple una processó virtual via mòbil o l'ornament de balcons amb domassos –tant al·lusius al jubileu de l'any 2000 com al cinquantenari de la nova ermita 1970-2020– i la baixada i estada dels Sants al temple parroquial durant més de dos anys (del 6 de juny de 2020 al 25 de setembre de 2022).

L'inici de la devoció sarralenca als Sants Metges es pot situar al segle XV, i, després de més de mig mil·lenni, es manté ben viva

Els sarralencs, doncs, construïren una ermita o capella cap al segle XV i triaren un indret molt agraciat pel paisatge, enmig del bosc i vora una font –com diuen els *Goigs* de 1848 en honor dels Sants Metges– “que raja contínuament”, a 500 metres d'altitud i al peu del tossal i collada d'en Fessit, turons d'entre 600 i 700 metres que formen una mena d'amfiteatre darrere del santuari, al sud-est de la Vila. L'única reminiscència d'aquesta època

inicial són les sis nervadures de pedra de l'absis de costats ogivals, l'arc apuntat que separa el presbiteri de la nau i la clau de volta gravada amb un relleu de Déu Pare.

La datació cronològica d'aquesta primitiva ermita, a partir de la documentació existent i de l'empremta artística de l'absis i de la figura del Salvador –recollides per Joan F. Cabestany (conferència pronunciada a Sarral el 1998), Marta Fontanals (*El Baluard* 123, 124, 125, any 2002) i nosaltres mateixos en publicacions posteriors (*El Baluard*, desembre 2003)–, s'ha de circumscriure al voltant del primer terç del segle XV, com es pot deduir a partir de les fonts que es desglossen a continuació. Efectivament, l'historiador Jaume Felip, en un imprescindible treball que veurà la llum imminentment (*Revista Podall* núm. 11, en premsa 2022), apunta unes dades especialment clarificadores: l'any 1409 l'aleshores reina Violant de Bar –senyora de Sarral, Cabra i les avui partides termenals Anguera i Vallcervera, des que se li assignaren les rendes de cambra, com a infanta, el 1383– tramet una carta al seu conseller procurador general Misser Francesc Sarçola, on li demana la construcció d'una capella dedicada a Sant Cosme i San Damià dins dels seus dominis, concretament «en la sgleya de Borja», al regne d'Aragó, ja que –explica ella mateixa– «los dits martris son molt apropiats migançant la divinal gràcia, la qual en lur martiri obtingueren a preservar tota persona de pestilències e greus malalties». La coincidència, a més, amb nombrosos brots de pesta arreu del país (els anys 1410, perfectament documentada a Montblanc, 1413, 1419, 1430...) no fan sinó donar solidesa al desig de la reina, expressat per carta el 1423, de marxar de Barcelona i anar a Tarragona o a Sarral, «Çareyal, que és a la Conqua de Barberan».

Tot i aquests precedents –i seguint encara la importantíssima aportació de Felip–, la iniciativa de la construcció de l'ermita sarralenca no serà finalment de Violant, que, segons tota la documentació disponible, passava per dificultats econòmiques i no podia assumir una despesa tan considerable, sinó d'un sarralenc anomenat Jaume Berart. Efectivament, cap a l'any 1430, Berart, casat amb Berengona i resident al carrer de Pedrinyà, molt probablement imbuït per la mateixa devoció de la reina cap als Sants Metges, funda l'ermita en uns terrenys propis, en l'antic terme d'Anguera, segurament en la part anomenada «los Vilas», com es desprèn d'una referència posterior, i institueix una capellania per a donar servei religiós a aquest nou santuari mitjançant una dotació de terres, la descripció de les quals ressona plenament actual: «troç de terra d'oliveres o una coma al terme d'Anguera, a tocar de la susdita ermita, i que termena amb el camí que va cap al coll de Montpaó» (potser el Tossal d'en Fessit). El beneficiat de l'ermita, a més a més, ja és una

figura eclesiàstica consolidada l'any 1487, puix sabem que el prevere Antoni Montseny consta com a «possessor dels béns de l'església ermitana dels sants Cosme i Damià».

Totes aquestes dades històriques i, no menys important, la compatibilitat dels elements gòtics conservats amb l'estil arquitectònic en boga el cinc-cents (arc toral, les sis nervadures de l'absis i la clau de volta), permeten afirmar avui que la construcció del primitiu santuari sarralenc va tenir lloc efectivament durant el primer terç del segle XV, ara fa gairebé sis-cents anys, tesi que apareixerà properament en format digital (vegeu també el nostre article a la susdita Revista *Podall* 11). De fet, en un capbreu de la *Ville de Regali* datat el mateix any 1487 (presentat en l'exposició que el Patronat de l'Ermita va organitzar per la Festa Major de 2020 amb motiu del cinquantenari) ja apareix la denominació *La ermita de Sant Cosme y Sant Damia* com una partida de terme, diferenciada de la que hi confronta, coneguda avui precisament com *Els Vilars*.

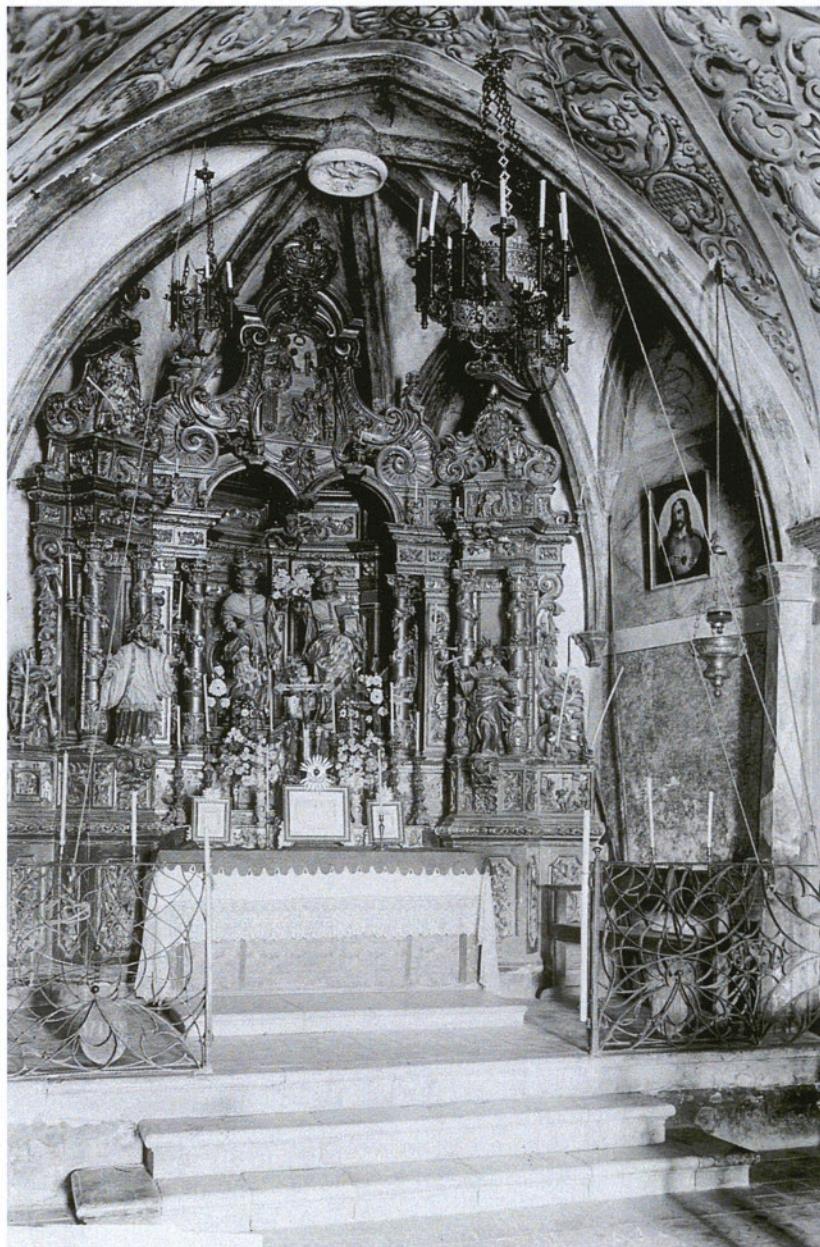

L'absis goticorenaixentista de l'ermita (segle XV), les imatges dels Sants Metges (1941) i l'altar i l'ambó de pedra (reaprofitats l'any 1970).
Fotografia arxiu d'Isabel Tuset (2019)

La lectura de la *Noticia de la Ermita de los Santos Cosme y Damián erigida en la Villa de Sarreal*, 1855 (reeditada en facsímil per la revista *El Baluard* l'any 1998) i la diversa informació recollida per mossèn Tomàs Capdevila (*Sarreal. Notes històriques de la Vila*, 1934) ens permeten deduir que entre l'inici de la devoció primigènia i l'any 1854, el famós any del còlera, existeix una continuïtat (de fet, la primera edició dels *Goigs* ja és una mica anterior, del 1848): cap al 1700, per exemple, sabem que es realitzen unes reformes per engrandir l'ermita i bastir una casa de l'ermità adjacent, a la banda sud; ja del 1770, per exemple, data el famós retaule barroc obrat per Isidre Espinalt Vellet, que substituïa un antic llenç amb les imatges dels Sants. D'aquesta magna obra del barroc català (que, ultra les imatges de Cosme i Damià, incloïa en el basament cinc passos del seu martiri: la presó, el foc, l'aigua, la crucifixió i la degollació, i, al cim, el relleu de la glorificació), només es conserven les imatges de fusta del Sant Francesc Xavier, de Sant Pelegrí de Forlí i del petit Sant Crist que presidia l'altar, obres totes restaurades per l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya durant els anys 2010-2011 i avui exposades a l'ajuntament de Sarreal, i que permeten copsar algunes de les característiques més comunes de l'art vuitcentista: captació del moviment, gust per la teatralitat i jocs de llums accentuats per gestos emfàtics i per vestits més folgats.

Isidre Espinalt Vellet
va tallar el magnífic
retaule barroc
dels Sants Metges

En l'inventari de l'ermita de 1786 (publicat per Valentí Gual a la revista *El Baluard* 54, l'any 1991) apareix detallada una llista considerable de "vasos sagrats i demès" (calzes, pal·lis, casulles, estoles...), registre que denota la indubtable importància del santuari en el si de la comunitat sarraïca durant la centúria divuitena. La casa de l'ermità també consta en aquest llistat del notari de la vila Francesc Generès i, onze anys després, el 1797, el mateix notari dona fe també de la provisió d'ermità en la persona de Joan Barrot Gatell, que substituïa l'anterior encarregat del santuari –el qual havia obtingut el càrrec vitaliciament l'any 1775–, Josep Torroja (documentació publicada per Josep M. Grau a la revista *El Baluard* 28 de l'any 1987, en la qual se'ns explica que era l'ajuntament qui nomenava l'ermità, "assi como immemoralmente la han practicado", dada que confirmaria que la casa es remunta ben bé al 1700). Amb tot –segons apunten les fonts disponibles–, ambdós edificis començaren a mostrar esquerdes durant la segona meitat d'aquest segle i, a principis del XIX, ja es trobava en un estat tan lamentable que l'arquebisbe de Tarragona Antoni-Ferran Echanove va haver de clausurar l'ermita l'any 1832 adduint raons de seguretat.

© 2016. Institut Amatller d'Art Hispànic. Arxiu Mas C-23699 (1918) im. 02278003

Retaule barroc de l'ermita dels Sants Metges (1770), destruït el 1936. La imatge general –que permet veure la decoració completa de l'absis– fou adquirida per l'ajuntament de Sarrià a l'Arxiu Mas de Barcelona. Les fotografies de detall, de Francesc Blasi (primer quart del segle XX, arxiu de Pep Anton Bonet), mostren tres dels cinc passos del martiri dels sants: el foc, l'aigua i la degollació

■ L'ERMITA VELLA ■

Tot i les greus dificultats econòmiques del segle XIX, provocades per la guerra del Francès i les guerres carlistes, el santuari va tornar a ser arranjat de manera molt notòria l'any 1854 amb motiu de la miraculosa intercessió dels Sants davant del còlera, una malaltia infecciosa que provocava la deshidratació del cos i, finalment, la mort i que, durant dècades, es va revelar com una severa pandèmia (només a Espanya hom creu que van morir més de 300.00 persones per l'efecte d'aquest «còlera morbo»).

En el cas de Sarral, les aportacions de la feligresia agraïda van permetre dreçar una nova façana d'aires colonials, constituïda per un pòrtic trilobat (que albergava imatges dels germans dels Sants Metges, Àntim, Leonci i Euprepi) i culminada per un campanar d'espadanya; a més, s'erigiren nous altars i es col·locaren les figures dels Sants Metges en dos nínxols avançats de la plaça, a mode de propileus; i un joveníssim Marià Fortuny –potser durant el seu viatge de Reus a Berga, fugint de l'epidèmia que havia esclatat a Barcelona–, podria haver estucat les parets de l'interior segons la brama popular, si bé no hi ha constància documental que avaluï el que sembla una conjectura avançada per Capdevila.

Els *Goigs* de 1858 van haver d'afegir tres estrofes més per palesar la santa ajuda (la primera diu: “En lo any cinquanta quatre / sobre lo de mil vuit cents, / quan lo còlera terrible / atacava fortament, / la vila de Sarreal / en vos, oh Sants, confià.” I fa la tornada: “Vullau-nos donar salut / Sant Cosme i Sant Damià”). També són aquests *Goigs* i, de fet, totes les edicions i reimpressions posteriors (1881, 1907, 1926, 1946, 1964, 1976 i 2020, aquesta darrera gràcies a la valuosa actualització poètica del mestre gogista Mn. Joan Roig) els que expliquen que el 23 d'agost

L'ermita vella,
amb els característics
propileus, fou
rehabilitada durant
la segona meitat
del segle XIX

de 1854 les imatges foren baixades al temple parroquial en solemne processó i que foren tornades el dia 6 de juny de l'any següent; d'aleshores ençà, i com a promesa o vot de poble, Sarral celebra una diada d'acció de gràcies a l'ermita per recordar la miraculosa intercessió dels Sants.

Mn. Tomàs Capdevila recull el cost de les obres de rehabilitació i condicionament cap a les acaballes de la centúria:

2.028 pessetes. També d'aquest final de segle són, molt probablement, les catorze estacions del viacrucis que marquen el camí costerut fins a l'ermita; el valor artístic i significació dels mosaics que aixopluguen les restaurades capelletes blanques coronades per creus ja han estat comentats per nosaltres en una publicació més recent: *Santa Maria de Sarral, l'església i la vila*, 2017.

Durant el primer terç del segle XX s'efectuaren altres millores estructurals a l'ermita: s'arranjà el paviment el 1912 i el cor el 1932. També d'aquest any data el pont que es construí sobre el riu Vallverd o riu de la Vila, a tocar de la Font de Dalt, ampliat recentment, l'any 2014. Comptant l'atri sota el cor, l'ermita vella superava els 20 metres de longitud, però era considerablement estreta, al voltant de només 5 metres d'amplada, mides que donaven al feligrès una certa sensació d'espai íntim, gairebé de reclusió, accentuada per la poca claror que es filtrava pel vitrall acolorit del frontispici i per la poca altura de la falsa volta, uns 5,5 metres.

Malauradament, la guerra civil de 1936 comportà la destrucció dels altars, el retaule d'Espinalt i les imatges dels Sants. Cinc anys més tard, s'inicià una nova rehabilitació que culminà amb la realització d'un nou retaule d'alabastre i l'adquisició de les actuals imatges. Efectivament, l'11 d'agost de 1941 el rector Pere Vallverdú sol·licitava al bisbat el permís per a l'erecció d'un altar d'alabastre, construït al taller d'Antoni Miquel, mentre que el 7 de setembre del mateix any s'inauguraven solemnement les noves imatges, regal d'una família sarralenca. El cost d'aquestes obres, segons la documentació recollida posteriorment per Mn. Anton Morell, superà les 12.000 pessetes i comptà també amb l'aportació econòmica de la feligresia. Amb tot, com era de preveure, els esforços econòmics dels vilatans s'adreçaren majorment a la reconstrucció del temple parroquial, del campanar i de l'abadia (destruïts durant la guerra civil espanyola), actuacions que es perllongaren durant ben bé una vintena d'anys i que, en certa manera, obligaren a

Imatge centenària de l'ermita i dels propileus. La fotografia és una postal de Fototípija Thomas, de Barcelona. Arxiu de Daniel Ribas

deixar de banda l'ermita i també la casa de l'ermità, en perill real d'esfondrar-se aquesta darrera. Enmig d'aquests moments difícils, l'any 1959, el poeta local Antoni Clarassó mantenia viva l'estima als Sants i a l'ermita a través dels seus emotius versos publicats al *Full Parroquial*:

No sé si és l'alba que a tu t'il·lumina,
o és la claror que envia per tu sola el Cel.
Ta llum és tan clara, tan pura i divina
com brillant estel.

No sé si és la font que ressona argentina
en l'ombriu paratge d'aquest bell racó,
o és la dolcesa d'una veu divina
que en fa oració.

No sé si és l'aigua que en tu serpenteja,
jugant amb la molsa dels rierols teus,
o les melodies que ella rumoreja,
són d'àngels, llurs veus (...)

Sols sé que ets estoig de Relíquies Sagrades,
guardada pels arbres i rústics penyals,
i els càntics que ritmen ses belles tornades
són cants celestials

Interior de l'ermita vella. La imatge és una postal de Foto Raymond, de Tarragona, dels anys quaranta del segle passat.
Arxiu de Daniel Ribas

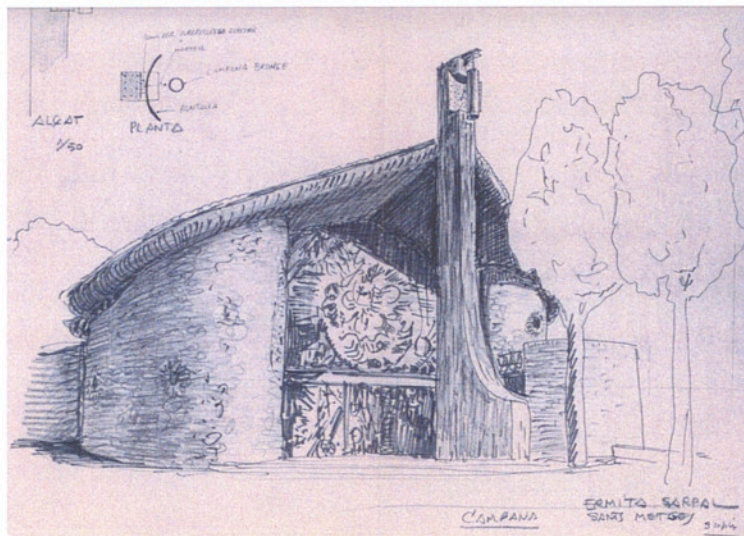
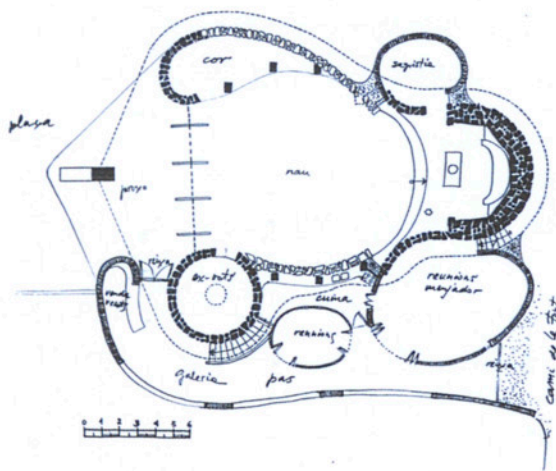
■ L'ERMITA NOVA ■

No serà, doncs, fins al 10 d'abril de l'any 1966 que l'aleshores rector, Mn. Antoni Morell Jansà (1928-2004), emeti una proclama per a la restauració del temple sota les directrius de l'arquitecte sarralesc Josep Puig Torné (1929-2020), el qual, després de comprovar el mal estat de tota la fàbrica, decidirà construir un nou temple –hi ha qui sosté que potser inspirat en l'església de Notre Dame du Haut, a Ronchamp (França), de Le Corbusier (1955), però no hi ha dubte que amb una tècnica molt més aconseguida d'allò que els arquitectes anomenen *arquitectura suspesa, flotant*–, conservant només l'absis goticorenaixentista i donant importància a les formes corbes que, com explica el propi Puig, lliguen perfectament “amb l'entorn de turons erosionats i amb l'horitzó de corbes suaus” (Antoni Morell: *Història de Sarreal*, 1975): les parets sinuoses i ampla barbacana que s'eleva cap al cel; el campanar de formigó, sobri i esvelt, que suporta una coberta encanyissada; els rosetons que imiten el sol; i l'original reixa vidrada –*collage* de ferro molt aclamat de l'artista Josep Grau-Garriga (1929-2011) a partir de la soldadura, a manera de tapís, de tot tipus d'eines–, són les característiques més fonamentals d'aquest santuari que s'inaugurava solemnement el 27 de setembre de 1970 i que ha esdevingut un dels símbols més coneguts de Sarreal, inclòs en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.

El programa d'actes que s'organitzà durant la setmana prèvia i el cap de setmana del 27 fou d'antologia: tirada al plat, presentació de la Pubilla Mercè Ginè i de les Dames d'Honor, pregó de festes a càrrec de l'advocat Joan Carbó, projecció de curtmetratges al·lusius a l'ermita, concurs fotogràfic, festival infantil, castell de focs, partit de futbol, santa missa presidida pel vicari general de l'arquebisbat, sardanes... De fet, d'aleshores ençà, la trobada sardanista i el concorregut àpat de germanor ja han estat una constant en el calendari festiu sarralesc.

El projecte de l'obra en dues fases i la direcció tècnica (1967-70) han de ser atribuïts a Josep Puig, associat aleshores amb el també arquitecte Josep M. Esquius (tots dos, cal saber-ho, havien acabat d'enllestir l'església de la casa natal de Sant Antoni Maria Claret, a Sallent); els aparelladors tècnics foren el sarralesc Antoni Freixas i Francesc Serrano;

Mn. Anton Morell,
Josep Puig Torné i Josep
Grau-Garriga són els noms
que restaran per sempre
ligats al santuari sarralesc

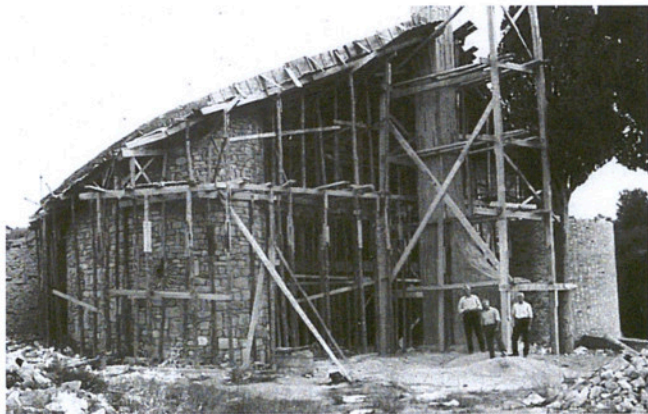
A l'esquerra, planta de l'ermita nova de l'arquitecte Josep Puig Torné. A la dreta, dibuix del propi Puig, on es pot veure la campana de bronze que, de fet, no es va arribar a instal·lar mai. Dibuixos de l'arxiu de Josep Puig

En la imatge de l'esquerra, els artífexs materials de l'ermita: l'arquitecte sarralenc Josep Puig Torné, a l'esquerra, i l'artista de Sant Cugat del Vallès Josep Grau-Garriga, al centre, durant una estada a la Xina amb uns amics, probablement a la dècada dels setanta (arxiu de Damià Amorós Albareda); en la imatge de la dreta hom hi endevina l'artífex espiritual de la nova construcció, Mn Anton Morell Jansà, revisant l'enderroc de la casa de l'ermità l'any 1967 (arxiu de Josep Puig)

Imatges pertanyents a l'arxiu de Josep Puig que mostren l'avanç de les obres: en les de la banda esquerra, de Jaume Ballesté Gavarró, hom observa el compromís de mantenir l'absis quan tot just havien començat les feines d'enderrocament; darrera l'altar, per exemple, apareixen Mn. Anton Morell, el sagristà Valentí Serra i l'ermitana Teresa Pons preparant la celebració de l'Eucaristia a l'aire lliure el setembre de 1967. Les imatges de la dreta mostren, des d'angles diferents, la característica grua de construcció un any després.

L'ermita en construcció, anys 1968-69. Bastides i encofrats ja deixen entreveure les noves formes del santuari. La primera fotografia és de Moisès Magre; la dels treballs a la teulada pertany a l'arxiu de Josep Puig

finalment, el constructor del santuari fou el també fill de la vila Lluís Savidó. Tots ells van comptar amb la inestimable ajuda de nombrosíssimes persones voluntàries, el treball i aportació econòmica de les quals varen quedar degudament anotades en el llibre de Mn. Anton citat més amunt. El cost de les obres del santuari, de les dependències annexes i del condicionament de la plaça, fins a la data de la inauguració, fou d'1.331.634 pessetes. Els bancs de pedra de la nau, per la seva banda, ja són posteriors, del 1980 i, com es pot observar en la imatge de la pàgina 17, aporten un plus de simbologia cristiana.

El 6 de desembre de 2019 El Patronat donà el tret de sortida als actes de celebració del cinquantenari, que han culminat el setembre de 2022

Només un lustre abans d'aquesta darrera data, l'any 1975, havia començat un aplec dominical a l'ermita (el diumenge més proper al 6 de juny) que, gairebé cinquanta després, continua com una festa de retrobament, declarada d'interès comarcal pel Consell de la Conca de Barberà. Des de l'any 1971, el promotor de la festivitat i de la conservació del santuari és una junta administrativa coneguda avui com el *Patronat de l'Ermita de Sant Cosme i Sant Damià*, associació que, juntament amb l'ajuntament de Sarraí, és també al darrera del llarg reguitzell d'actes culturals i festius que es varen organitzar amb motiu del cinquantenari de la inauguració de la nova ermita (1970-2020), però que, per culpa de l'estat d'alarma provocat per la pandèmia del coronavirus, van haver de ser postposats o reprogramats en diverses ocasions, al llarg de més dos anys: 1. Obertura de l'*Any de l'Ermita*, presentació del cartell commemoratiu i conferència de l'historiador de l'art Damià Amorós Albareda sobre l'obra de Josep Puig (6 de desembre de 2019). 2. Caminada i cursa d'orientació i sopar a la fresca (18 de juliol de 2020) i caminada de vesprada, sopar i concert amb el grup *No t'importa* (16 de juliol de 2022) 3. Pregó de Festa Major, a càrrec d'Elisa Puig, arquitecta i filla de Josep Puig, i inauguració d'una exposició retrospectiva sobre l'ermita (26 de juliol de 2020). 4. Presentació del conte, el 25 de setembre, *L'ermita d'un poble*, a càrrec de MontserRat Cebrián (text) i Yvonne Fuster (il·lustracions); 5. Magnífic i molt concorregut concert de l'Escolania de Montserrat a l'església parroquial (28 de maig de 2021); 6. Festa Major del 26 de setembre amb dos actes de rellevància: presentació de la nova edició dels Goigs, recreats magistralment per Mn. Roig i acompanyats de la nota històrica de Josep Bonet Isla (vegeu revista *Gaudia* 31, any 2021), tot plegat emmarcat per la xerrada del president de Gogistes de Tarragona, Cales Baches; projecció d'un emotiu muntatge audiovisual de la mà d'Albert Esteller a partir de pel·lícules de 1969 i 1970 de

Portada i contraportada del programa de festes per a la inauguració de la nova ermita (setembre de 1970). Les originals estampacions també foren una col·laboració de l'artista Josep Grau-Garriga (Arxiu del Museu d'Art Modern de Tarragona)

La festa d'inauguració de la nova ermita (27 de setembre de 1970) va tenir com a acte destacat el retorn dels sants a l'ermita. A la imatge (arxiu de Mercè Giné) podem veure les pubilles i una munió de gent expectant a la sortida de l'església parroquial.

Joan Moliner i Josep Andreu. 7. La sala recreativa de Sarral va acollir una representació innovadora, però molt encertada, de *La Passió*, a càrrec de la companyia *La Teatr'Era*, de Castellvell del Camp (6 de març de 2022). 8. Conferències diverses: *L'obra de Josep Grau Garriga*, a càrrec de l'historiador de l'art Aleix Catusas Oliart; *Context històric de la primera ermita*, de la mà de l'historiador Jaume Felip (ajornades *sine die*). 9. Aplec i Vot de poble del 5 i 6 de juny de 2022, amb sardanes i la recuperació de la cassola de tros en un concorregut dinar de germanor. 10. I la pròpia edició d'aquest opuscle que teniu a les mans, el qual, en la seva segona edició revisada i actualitzada, veu la llum després de la clausura dels actes del cinquantenari, celebrada el cap de setmana del 25 i 26 de setembre de 2022, data en què el Patronat, amb la col·laboració de l'ajuntament, va organitzar un conjunt d'actes de gran acceptació: el dia 25, solemne processó de retorn dels Sants Metges i missa cantada amb la participació de l'orquestra *Nova Tàrraco*; mostra de balls tradicionals a càrrec dels *Bastoners de l'Espluga de Francolí*, de l'*Esbart Dansaire de Banyeres del Penedès* i dels *Gegants i Grallers de Sarral*; finalment, dinar de germanor i actuació de sobretaula amb el grup *Mel i Mató*. El dia 26, diada de Sant Cosme i Sant Damià, missa en honor dels sants amb la benedicció i repartiment de coca amb raïm, ballada de sardanes amb la cobla *Principal de Tarragona* i dinar de germanor.

Altres efemèrides prèvies a la celebració del cinquantenari són recollides a continuació: el 6 de juny de 2004, essent rector Mn. Jordi Díaz Moiz, la vila va celebrar el sesquicentenari del vot de poble amb la baixada dels Sants al temple parroquial i el seu retorn processional, en record dels actes de finals de juny de 1800, del 23 d'agost de 1854, del 6 de juny de 1954, del 5 de febrer de 1967 i també del Jubileu del 27 de maig de 2000. Durant els mesos que van durar les obres d'enrajolat de l'església de Santa Maria (primera meitat de l'any 2004), l'ermita dels Sants Metges va assumir les funcions de temple parroquial. Des de l'estiu de 2015, d'altra banda, la iniciativa privada ha recuperat un dels elements que havia estat identificador de l'ermita dels Sants Metges durant el darrer quart del segle XX: el restaurant de l'ermita, bastit en el mateix indret on hi havia hagut la casa de l'ermità des de feia més de tres-cents anys. Aquest servei complementa l'oferta excursionista de l'alberg municipal, inaugurat l'estiu de 2005, i l'àrea natural de lleure, un bellíssim entorn presidit, des del segle XVII, pel frontal de pedra de la font de l'Ermita on, encara ara, s'endevinen unes imatges d'alabastre dels Sants Metges, probablement barroques del segle XVIII. El desgast del relleu s'atribueix –explicava Jaume Peyrí a *Iconografia d'uns metges anargirs*, 1931– a la tradició de llençar-hi pedres, les noies. La creu que corona la font fou beneïda el setembre de 2003.

Santa missa per la festa votada del 6 de juny de 2021, que coincideix amb la diada de Corpus. La pandèmia obligava a una celebració eucarística exterior i a l'ús de mascaretes (Fotografia arxiu d'Isabel Tuset)

La disposició i la forma corba dels bancs de pedra, com si es tractés de costelles humanes: a la dreta les costelles d'Eva, nou; a l'esquerra les d'Adam, vuit, en record del famós passatge bíblic, segons el qual Déu va crear Eva a partir d'una costella d'Adam. Fotografia de Gemma Magre Ramirez (2022), qui precisament ha dut a terme un treball de recerca de Batxillerat sobre la simbologia a l'ermita sarralenc durant el curs 2022-23

Una imatge per a la posteritat: actuació de l'Escolania de Montserrat a l'església parroquial de Sarral el 28 de maig de 2021; les imatges dels Sants Metges presidiren el concert, que culminà, de manera espectacular, amb el *Cant del Virolai*. Fotografia: AmiPA de l'Escolania de Montserrat; arxiu de l'ajuntament de Sarral

A banda del famós retaule barroc de Sant Cosme i Sant Damià del 1770, l'ermita vella posseïa quatre altars més: a la banda de l'Epístola, la Conversió de Sant Pau i santa Bàrbara; a la banda de l'Evangeli, Nostra Senyora de la Llet i santa Marina. En l'actualitat, la decoració del santuari és mínima, però molt encertada: les imatges dels Sants Metges –amb una cinta que recorda la seva protecció proporcionada l'any 1885– presideixen l'absis pentagonal; l'altar major està constituït per un corró a la base i per la llosa d'un balcó com a taula; el seient del presbiteri és un frontó circular de la portalada d'una casa; l'ambó de l'Epístola és part del fust de la creu de Sant Bartomeu del segle XVI (en l'actualitat, restaurada i exposada al vestíbul de l'ajuntament); a la banda de l'Evangeli, contemplem una bella imatge de la Verge Maria amb el Nen Jesús, la Mare de Déu de la Salut, beneïda i traslladada en processó a l'ermita el 25 de maig de 1986; a la paret nord, una majòlica recorda des del setembre de 2004 l'esforç i dedicació de Mn. Anton Morell per bastir la nova ermita; a la banda sud, observem la lleixa de ferro per als ciris i podem visitar una petita habitació per als exvots, testimonis de la fe de Sarral als Sants Metges, avui en desús; a l'exterior, finalment, comprovem com la porta que dóna accés a les instal·lacions adjacents (serveis i restaurant) és la barana que separava l'antic presbiteri.

El simbolisme
de les formes
arquitectòniques
i el paratge natural
són els grans actius
de l'ermita actual

Tot l'interior del temple –amb molta més amplitud i altura que no tenia la vella ermita– llueix magníficament amb la claror que arriba a través del gran pentàgon (es repeteix, doncs, la figura geomètrica de l'absis) que forma la portalada, segurament l'element escultòric que millor representa la vila de Sarral, per tal com aquest és un monument que té un sentit social d'enorme calat, transcendental; potser per això també era l'obra preferida per l'autor, Josep Grau-Garriga, com ho desvetllà la filla del genial pintor i tapisser. “D'aquest treball corporatiu, col·lectiu, en va sortir una obra només comparable, en l'art català, a alguna reixa d'Antoni Gaudí” –sentència, a mode de conclusió, Francesc Miralles, a *Grau-Garriga a Tarragona*, l'any 2009.

Efectivament, tots els elements que apareixen a la porta (eines agrícoles, industrials i d'artesanía, la pedra d'alabastre i instruments de les arts liberals, com el fôrceps del metge del poble) són donacions dels vilatans i també de la població veïna de Montbrió de la Marca (aleshores encara amb ajuntament propi), com si es tractés d'exvots; fins i tot, alguns sarralencs ajudaren a estructurar aquest immens tapís de ferro en vuit peces (com és el cas dels ferrers que soldaren l'immens trencaclosques de 12 x 8 metres, Enric i Josep M. Freixas, pare i fill): “Oh...! Meravella

Dues fotografies de Marta Arjona (arxiu de l'ajuntament de Sarral), que permeten copsar la grandesa i, alhora, originalitat del nou santuari: en la part posterior veiem la curvatura de la barbacana; en la imatge de la portalada podem admirar, sobre el tapís de ferro, l'encanyissat del sostre.

Aquestes són paraules del propi Josep Puig: "la bona arquitectura mai ha d'anar fermada; l'acte de la creació arquitectònica necessita llibertat, amor i... bona voluntat per part de tothom" (Jordi Guerrero, Diari de Tarragona, 22-06-20 i exposició Palau Ferré i Puig Torné, Art arquitectura a Sarral, del 22 d'octubre de 2021 al 22 de gener de 2022)

inaudita,” –exclama el poeta local Adolf Andreu– “novetat original, / aquest magnífic portal / que tanca i obre l’ermita!” Justament també, l’antiga clau de ferro del santuari, aportada per l’antiga ermitana Teresa Pons, destaca a la biga central, que actua com a llindar d’una entrada on tots els elements “determinan un espacio texturado y transparente según las densidades de materia de cada lugar” (Arnau Puig, a *Grau-Garriga*, 1985): els cercles concèntrics, els vidres de colors, els triangles, les formes trapezoïdals, les línies verticals, inclinades... i el feix de raigs que sembla esclatar amb les eines de tot un poble (aixades, arpiots, podalls, eixartells, pics, magalls, forcats, cametes, esparvers, ganxos, malls, maces, falçons, dalles, volants, grapes, garbells, reus, balances, jous, fangues, punxons, ferradures, aixes, escarpres, corrioles, xerracs, claus, llimes, tascons, engranatges, encluses de dalla, rastells, un motor, un compàs...) es conjuminen perfectament per transmetre a l’espectador una imatge impactant, sòbria i suggeridora a la vegada, d’una representació, des del nostre punt de vista, de l’Eucaristia o, si més no en paraules del propi artista, d’un «reliquiari exvot, senyal permanent de la vida dels veïns, signe de treball i devoció».

Aquest simbolisme religiós que endevinem a la porta assoleix ple sentit si contemplem el temple des dels laterals i des de la banda posterior: la coberta és la quilla invertida d’un gran vaixell i el campanar se’ns presenta, al·legòricament, com el timó que condueix la nau del cristianisme; abonen aquesta impressió les sis lluernes dels costats (tres a cada banda), talment els ulls de bou de les barques que, a més, són uns petits sols; també els ancestrals conreus que jalonen el camí d’accés a l’ermita ajuden a una millor intel·lecció de tot el misteri cristià: la vinya (símbol d’Israel

Processó de retorn de les imatges dels Sants Metges a l’ermita sarralenca. Les fotografies estan separades per més de cinquanta anys. La primera pertany a l’arxiu de Mercè Giné, la segona és d’Emma Sanahuja Cañis

i del Regne del Cel), els ametllers (l'essència, el valor espiritual), les oliveres (la pau i el martiri, la saviesa), el llorer de l'hort adjacent al santuari (la victòria i la immortalitat) i els xiprers de la plaça empedrada (l'acolliment, el repòs i el benestar).

No és suficient, doncs, observar aquest santuari des d'un únic punt de vista; cal moure's per fora buscant diverses perspectives, cal entrar i sortir i estar a l'aguait de la llum del sol... si volem entendre tots els misteris que la bella construcció amaga. El propi Puig, en un escrit seu amb motiu dels 25 anys de l'ermita, deia que «la forma d'embut de l'espai interior, amb la gran boca d'entrada que decreix fins al presbiteri, vol significar aquesta voluntat d'incorporació a l'exterior». Damià Amorós A. ("La reixa de la portalada del santuari de Sant Cosme i Sant Damià de Sarral", *Podall* 4, 2015) resumeix l'impacte artístic de la portalada afirmant que "des de la plaça de l'ermita, traspua volum i contundència (...) des de l'interior del temple, s'intueixen les línies fermes i fines d'una gran composició". No és casualitat, doncs, que molts sarralencs sàpiguen de memòria aquests senzills versos andreuans amb què volem finalitzar la descripció del nostre santuari salutífer: "De les peces i brillants / que adornen la nostra Vila, / la que més val i brilla / és l'Ermita i els seus Sants".

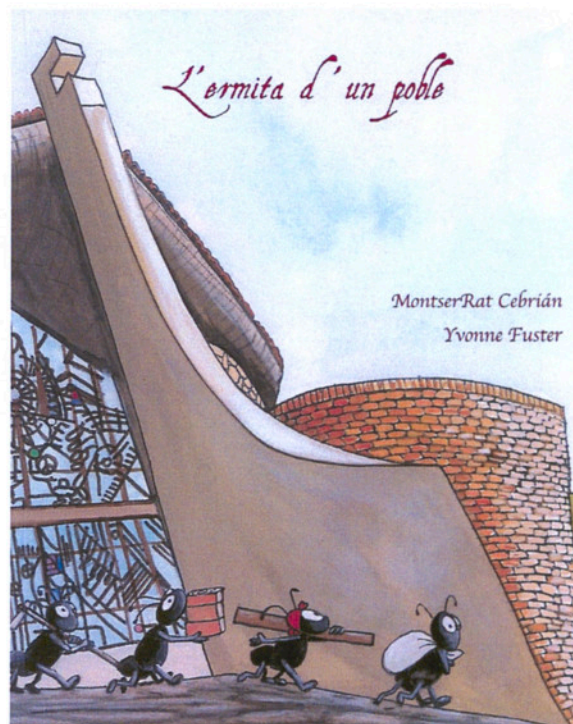
Portada del bonic conte que MontseRrat Cebrián i Yvonne Fuster presentaren a Sarral per la Festa Major del setembre de 2021 i que ha permès a la mainada capir la importància del santuari. L'obra anava acompanyada d'un punt de llibre amb fotografies de Josep Bou Farreras i aquest sonet nostre:

*A Sarral el fruit de la terra
augura amor, de joia un rastre,
car hi fa bo, el cep aferra
i la pedra és art, alabastre.*

*l'art fa vida: el Celler,
que extreu porpra i or d'un gotim,
ens recorda altiu, enciser,
qui som avui i d'on venim.*

*Som l'Ermita. Aquí, togats
-fiola i llanceta a la mà-,
de tostemps presidint l'altar,*

*escolteu els desemparats
i vetlleu fermes per tots plegats,
nostres Sants Cosme i Damià.*

ELS SANTS
METGES

Els Sants Cosme i Damià eren originaris d'Àrabia i, després de formar-se com a metges a Antioquia, exerciren la medicina en una ciutat de l'antiga Cilícia, Egea, al sud-est d'Àsia Menor, al llarg del segle III. Imbuïts de la nova religió del cristianisme (segons totes les fonts, llur mare, Teodora, ja era cristiana), van esdevenir famosos per haver guarit malalties, tant físiques com espirituals, a diversos llocs de la geografia de l'imperi romà.

L'esmentada *Noticia de la Ermita de los Santos Cosme y Damián...* explica que “al hacer ellos la señal de la cruz sobre un doliente, recobraba la vista el ciego, la libertad el endemoniado, la salud el paralítico”. Els germans bessons Cosme i Damià atribuïen la seva ciència al poder de Déu i aquest do ja ens el revela l'etimologia del seu nom: Cosme, del grec *kósmos*, vol dir 'ordre', és a dir, 'el model de virtut'; Damià, si entenem que ve del llatí *Dei manus*, significaria 'mà de Déu', tot i que, versemblantment, també és un antropònim grec que significa 'domador'. Sigui com sigui, Cosme i Damià no cobraven res pels seus serveis; d'aquí que fossin anomenats també *anárgyroi*, en grec 'els sense plata, sense diners, els despresos': “No curavau per diners, / sino per amor de Déu, / ningun modo de interés / en vosaltres mai se veu”, diuen els *Goigs* en la seva primera edició de 1848. Efectivament, un detall hagiogràfic força interessant és que l'acceptació a contracor, per part de Damià, d'un donatiu per un servei mèdic (*non quidem ductus cupiditate muneris* –diu Varazze en el llibre citat més avall–, “no pas dut pel desig de regals”) havia provocat que Cosme digués fins i tot que, quan arribés el moment, no volia ser enterrat al costat de son germà. El mot *anargirs* també fou utilitzat pel doctor Jaume Peyrí en el seu discurs inaugural de l'any acadèmic 1931-32 de la *Societat Medicofarmacèutica dels Sants Cosme i Damià* que hem citat més amunt: *Iconografia d'uns metges anargirs*. Aquest opuscle –una petita joia de la bibliografia específica sobre els Sants Metges– està profusament il·lustrat amb imatges de Francesc Blasi, procedents de l'Arxiu del Centre Excursionista de Catalunya, i que nosaltres també hem reproduït, en part, en aquesta publicació.

Els miracles que van obrar Cosme i Damià van tenir lloc durant la seva vida i després de la seva mort. Efectivament, el miracle més famós és un obrat *post mortem*. L'explica Iacopo da Varazze (frare dominic del segle XIII, famós per ser l'autor de l'obra de referència hagiogràfica, *La llegenda àuria*) i ha estat constantment representat en la tradició occidental (Fra Angelico, en el retaule de Sant Marc de 1440, per posar un exemple il·lustre): una vegada, l'encarregat de la neteja de l'església dedicada als Sants a Roma va contreure un càncer en una cama; aleshores, mentre dormia, es van aparèixer Cosme i Damià, van amputar la cama ulcerada d'aquesta persona humil

Segons la llegenda, els Sants Metges van practicar el primer trasplantament de la història

i la van substituir per la d'un etiop mort que havia estat inhumat unes hores abans (els *Goigs* de Sarral, en l'edició de 1976, contenen que "una cama junts llevàreu / a l'humil devot podrida, / la d'un negre li posàreu / ja cos mort, que no té vida").

El mateix autor explica l'esgarrafós martiri dels Sants ordenat pel procònsol d'Egea, Lísies, en temps de l'emperador Dioclecià (284-305), perquè es negaren a practicar la idolatria i abjurar del cristianisme: torturats, ofegats, cremats, desllorigats, lapidats, assagetats i, finalment, decapitats van morir Cosme i Damià, i també els seus germans Àntim, Leonci i Euprepí, el 27 de setembre de l'any 287 (la festa, però, des de 1970 és el dia 26). Els seus cossos foren sepultats a la ciutat de Cir, prop d'Antioquia de Síria, després que –nou fet sobrenatural– s'aparegués un camell i proclamés que ambdós sants havien de ser enterrats al mateix lloc.

Venerats pel cristianisme oriental (la tradició de l'església ortodoxa és certament destacable, si bé aquesta no recull en primera instància el miracle de la cama negra), molt aviat el seu culte arribà a Roma i d'aquí s'estengué a altres indrets. Se'ls recorda en el cànon de l'Església i sabem, per exemple, que en el segle VI –després que el Papa Fèlix IV els nomenés patrons dels metges–, ja s'havia construït al fòrum de Roma una basílica dedicada a ambdós sants, on es conservava la representació iconogràfica més antiga: als Sants Metges se'ls representa portant la palma –que simbolitza el triomf sobre la mort i que és un atribut que comparteixen tots els màrtirs– i amb diversos instruments de la medicina de l'època: una llanceta, una espàtula, unes pinces, un punxó, una caixeta amb ungüents, un morter... Les representacions més conegudes a Catalunya són la predel·la del retaule de l'església de Santpedor, obra del Mestre de Rubió (tercer quart del segle XIV), el retaule de Sant Cosme i Sant Damià de la catedral de Barcelona (1455) i, sobretot, la predel·la del retaule de Sant Abdó i Sant Senén de l'església de Sant Pere de Terrassa, que dugué a terme Jaume Huguet cinc anys més tard. La iconografia més comuna en la tradició sarralena es caracteritza per la palma, una toga i birret universitaris, per una fiola o ampolleta en el cas de sant Cosme i una capseta en el cas de sant Damià.

Pel que fa a les relíquies dels sants, a banda dels seus suposats cranis –dipositats al convent de les *Descalzas Reales* de Madrid–, destaca l'espasa que, també presumptament, fou emprada per decapitar-los: és l'espasa conservada al tresor de la catedral d'Essen, a Alemanya.

El miraculós trasplantament. Casella lateral dreta del bancal del retaule de Sant Abdó i Sant Senén. Jaume Huguet (1460). Imatge extreta del llibre *Les esglésies de Sant Pere. Terrassa*, de Joan Ainaud de Lasarte (1979)

L'absència de reliquiari dels sants a Catalunya no fou impediment perquè s'escampés arreu la seva devoció; efectivament, hi ha diverses poblacions que celebren la festa major coincidint amb Sant Cosme i Sant Damià, patrons dels metges, cirurgians, apotecaris i, fins i tot, barbers: l'Albi, Sant Julià de Ramis, el Prat de Llobregat, Vallbona de les Monges, Artesa de Segre, Monars, Sils, Duesaigües, Rialb... En el cas de Sarra, fins fa una cinquantena d'anys, la Festa Major Gran havia estat la dels Sants Metges; la coincidència, però, amb la verema i la major afluència de visitants durant la Festa Major Petita (la dedicada als patrons Sant Abdó i Sant Senén, el 30 de juliol), féu que s'invertissin els papers: avui en dia, els dies més carregats d'actes són els del darrer cap de setmana de juliol, mentre que la diada del 26 de setembre ha acabat esdevenint un segon Aplec a l'ermita, moment en què la feligresia fa ofrena de coca amb el raïm de la collita.

Deixem que sigui el poeta sarralenc Adolf Andreu Padreny (1990) qui clogui aquest apartat amb aquestes encertadíssimes quartetes:

“Sant Cosme i sant Damià,
metges, protectors, patrons,
tres títols, tres guardons
i una sola santedat.

Metges, mestres sanadors
d'apostemes i malures,
de miraculoses cures,
mals de cor i mals d'amor.

Protectors de la salut
de persones i animals,
béns tangibles, materials,
contra vents i malastruc.

I patrons, representants
d'un poble, d'una bandera
i un ideal, que viu i impera
al cor dels seus habitants.”

La tradicional benedicció de la coca amb el raïm de la collita, a càrrec de Mn. Josep M. Alegret, el 26 de setembre de 2022, i primer pla de les actuals imatges dels Sants Metges, engalanades amb unes cintes i unes estampes a mode de tríptic (donatiu d'una feligresa) amb motiu del seu retorn al santuari el dia anterior (fotografies d'Emma Sanahuja Cañís)

El 26 de setembre de 2021 es presentà públicament la nova edició dels Goigs a lloança dels sants Cosme i Damià. La revisió i recreació del text anà a càrrec de Mn. Joan Roig Montserrat; els dibuixos al·lusius a l'ermita, als Sants i a la vila de Sarraal, sorgiren del pinzell de Ció Virgili Robert; finalment, de la nota històrica se n'ocupà Josep Bonet Isla, a la dreta de la imatge (segueixen, cap a l'esquerra, Mn. Adam Safianczuk, Ramon Sabidó, president del Patronat, i Carles Baches, president de Gogistes de Tarragona). El poeta i gogista Mn. Roig, que ha escrit i arranjat més de tres-cents goigs d'arreu dels països catalans, afegí dues coples a la composició popular del segle XIX. Citem les tres darreres, encertadíssimes, i la tornada al final:

En la font, ran de l'Ermita,
que raja contínuament
retroben salut i vida
malalts i tota la gent.
No ens deixeu, feu-nos d'escut,
sempre allargueu-nos la mà...

Cinquanta anys fa que l'Ermita
refloria nova aquí.
Tot el poble es donà cita,
tots els cors s'hi van obrir.
Agraits doneu ajut
al vell com al jovençà...

Beneiu, oh Metges Sants,
tot Sarraal que aquí us venera.
Sigui un poble de germans,
i l'Ermita una sagrera,
mai malmeti els camps l'eixut,
la pau canti al seu lllindar...

Font de goig i de virtut
que enfor-teix el cristià:
Vulgueu-nos donar salut,
Sant Cosme i Sant Damià!

La celebració dels cinquanta anys ha estat motiu de festa grossa. En la imatge de l'autor veiem l'actuació de l'Esbart dansaire de Banyeres del Penedès sobre l'escenari, davant mateix de l'ermita (25 de setembre de 2022)

L'AUCA
DE L'ERMITA
DELS
SANTS METGES

S T S S A
M E T R R
G E S A L

1

Fou a l'antiga Cilícia
–ho llegim a la *Notícia*–

2

on van néixer i prosperar
Sant Cosme i Sant Damià,

3

grans metges i sanadors,
despresos, fermes, valedors,

4

que amb la fe i bones cures
erradicaven malures.

5

Feien de la medicina
una gràcia divina!

6

Roma, al segle tercer,
liderava el món sencer;

7

l'emperador era un déu
i l'únic culte... el seu.

8

Ho té, doncs, mal amanit,
–car serà reu, perseguit–

9

qui, sent ciutadà romà,
vol ser també cristià.

10

I així, amb atroç cruessa,
té lloc la cerca, la presa

11

dels Sants, martiri i mort:
quin dolor! Quin desconhort!

12

Ja màrtirs, com al cenacle,
obren prodigis... miracle!:

13

fan, amb llanceta i unguent,
el primer trasplantament.

14

Llur fama miraculosa
arreu s'escampa, xamosa,

15

i esglésies, santuaris,
ermitans, mossens, vicaris

16

sorgeixen per demanar
als sants Cosme i Damià

17

favor i compassió,
la seva intercessió.

18

Al segle quinze, Sarral
no es lliura pas del gran mal:

19

les pestes; mort i penúria,
que es desfermen amb tal fúria

20

que una ermita els vilatans
basteixen per lloar els Sants,

21

vora una font natural,
al peu d'un frondós tossal.

22

Dies, anys, segles s'escolen,
els sarralencs s'atribolen,

23

però creix i deixa petges
la devoció als Sants Metges.

24

Mil vuit-cents cinquanta-quatre:
marfuga, que ens vol abatre;

25

el negre còlera esclata
i vell, jove i albat mata,

26

fins que els Sants del cel estant
senten els fidels pregant:

27

“Guardeu-nos d'aquest penar
sant Cosme i sant Damià!”.

28

I puix que escolten el clam,
Sarral acorda un lligam:

29

els nomena Ambaixadors,
Sants Patrons i Protectors,

30

i els funda un nou santuari
–amb aplec aniversari–,

31

que esdevé un baluard,
de mals i fatics resguard.

32

L'any mil nou-cents trenta-sis
esclata en guerra el país.

33

Crema el temple de Sarral
i el retaule d'Espinall!

34

I el seixanta-sis, proclama
el rector i encén la flama:

35

l'ermita –diu– s'ha fet vella,
cau el guix i tot s'estella;

36

un nou temple cal bastir,
original, ferm... diví!

37

El disseny és molt arter;
l'autor, Josep Puig Torné.

38

I qui anima i du el vaixell
és mossèn Anton Morell.

39

I l'any mil nou-cents setanta
acaba l'obra d'art, santa.

40

Pedra, vidre, barbacana,
paret corba, de totxana,

41

i una gran reixa vidrada
-amb ferramenta soldada-,

42

Illu aixades i motors,
falçons, vidres de colors,

43

un fôrceps, de claus un rastre,
i unes boles d'alabastre:

44

tapís que a la terra ens lliga
i és obra de Grau-Garriga.

45

L'any dos mil, pel Jubileu,
els dos Sants la Vila treu.

46

També al quatre, quin festeig!
So de banda i campaneig!

47

Dos mil vint: cinquantenari,
amb pandèmia i calvari.

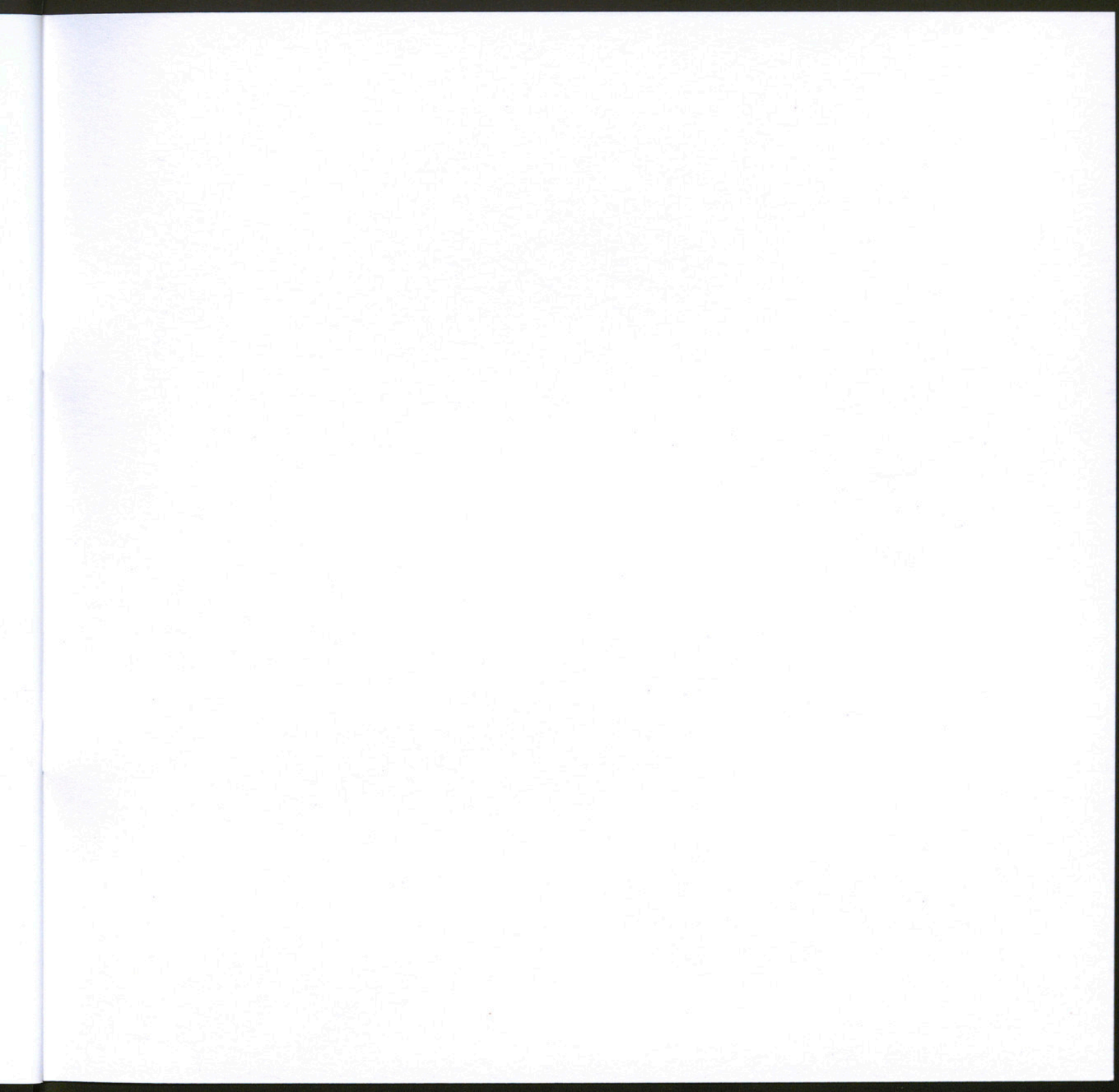
48

Complim ara nova fita!
Visca Sarral i l'ermita!

Aquesta original fotografia de Josep Bou Farreras (2011, arxiu de l'ajuntament de Sarral), amb la vella corriola en primer terme, és una metàfora dels cicles vitals: *tot roda, tot torna, tot arriba*. Sarral, setembre de 2022, cinquanta-dosè aniversari de la construcció de l'ermita nova; vuitanta-unè aniversari de les imatges dels Sants Metges; cent seixanta-vuitè aniversari del Vot de Poble i de la rehabilitació de l'ermita vella; i gairebé, gairebé... sisè centenari de la fundació de la primitiva ermita!

STS
MET
GES

1970-2020
SARRAL

